

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA PELE (P1)

PUDUNGWANA 2015

MEMORANDAMO

MATSHWAO: 80

Memorandamo ona o na le maqephe a 7.

KAROLO YA A: TEKOKUTLWISISO**POTSO YA 1**

- 1.1 Morusu.✓ (1)
- 1.2 - Ba bua ka tsona pele ba qala ka mosebetsi.✓
 - Modise o re Motsielwa a kwale monyako ba se tshohe ba utluwa kemotho.
E le nngwe feela. (1)
- 1.3 Hlokwana la tsela.✓ (1)
- 1.4 - Ho thwe o badile dibuka tse thibang letsatsi (O badile dibuka tsa bo Shakespeare).✓
 - Mr So and So.
E le nngwe feela. (1)
- 1.5 Ke kamano ya hore Matshediso o lokelwa ho nyalwa ke mora wa hae kahoo ke ngwetsi ya hae/Ke kamano ya hore Matshediso ke makoti wa hao/Mme wa Motsielwa ke Matsalae.✓✓ (2)
- 1.6 - Batswadi ba Motsielwa ha ba mo mamele/ba mo nkela diqeto athe Modise yena o a mo mamela/ha a mo nkele diqeto.✓✓
 - Batswadi ba Motsielwa ba nkile lehlakore athe Modise yena ha a nke lehlakore.
E le nngwe feela. (2)
- 1.7 - Ke boitshwaro ba Matshediso bo sa mo kgotsofatseng, bo ke keng ba fetoha leha a ka mo nyala/ha a fetole boitshwaro leha a se a kopuwe.✓
 - Motsielwa ha a sa mo rata. ✓
E le nngwe feela. (2)
- 1.8 A re tsebisa hore ke motho ya bohlale ya sa etseng qeto ditabeng pele a utlwa mahlakore a mabedi a taba/ke motho ya se nang leeme/ke motho ya nang le nnete.✓✓ (2)
- 1.9 O bolela hore mathata a hae le Matshediso ke a hlahelang batho bohle/mathata ke a malapa ohle. ✓✓ (2)
- 1.10 Le nna ha e ntjese ditheohelang.✓✓ (2)
- 1.11 B/La hore Motsielwa o ne a rutehile haholo.✓✓ (2)
- 1.12 Ke mafosi hobane e ne e le mosebetsimmoho le mosuwe/titjhere Modise, mme ka hoo le yena ke mosuwe/titjhere.✓✓ (2)
- 1.13 Di dumellana le wona ka tsela ya hore Modise o bontsha botho, ha a thusa bothateng bo sa mo ameng ba Motsielwa le Matshediso kapa ba lapa la motswalle wa hae.✓✓ (2)

- 1.14 Ke dumellana le yona hobane Modise o leka ho kena dipakeng jwalo ka moelets'i tabeng ena. ✓✓

KAPA

Ha ke dumellane le yona hobane ka nako e nngwe a ka etsa ditaba di senyehe le ho feta.

E le nngwe feela

(2)

TEMA YA 2

- 1.15 - O fuduwa/soka pitsa. ✓
- O kwahollotse pitsa.
- O a pheha.

E le nngwe feela.

(1)

- 1.16 - Ke ho kubella ha pitsa/phofudi. ✓
- Sekwahelo se tshwerwe ka lelapi/fatuku.

E le nngwe feela.

(1)

- 1.17 - Bomme ba etsa mosebetsi wa ka lapeng ha ntate yena a iketlile, a ituletse Setulong. ✓
- Ntate o dutse setulong ha bomme ba kgumame ka mangole. ✓

(2)

- 1.18 Setshwantsho se ka hodimo se bontsha:
- Lelapa le thabileng. ✓✓
- Mofuthu wa lerato lelapeng.
- Tshebedisano e etsa mosebetsi o motle.
- Kgethollo e matla ka malapeng.

Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti.

(2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KGUTSUFATSO**POTSO YA 2**

	Qotso		Dintlha tse lebelletsweng
1.	'Ha e be o iphanya boikwetliso, ditaba tse tla o thabisa ke tse na: Boikwetliso bobodisa meno.'	1.	Boikwetliso bo senya meno.
2.	'Diphuputso di bontshitse hore boramabelo bao e seng ba porofeshenale, ba na le meno a mabe ho feta a batho ba sa ikwetliseng.'	2.	Ho ya ka diphuputso meno a mabe ka ho fetisisa ke a batho ba ikwetlisang.
3.	'Ha se dinomaphodi tse tswakere tse bakang bothata empa ho bonahala boikwetliso e hlile e le sona sesosa sa bothata.'	3.	Bothata bo boholo bo bakwa ke boikwetliso e seng dinomaphodi tse tswakere.
4.	'Tlhokomediso e etsuwa ke bafuputsi ba Majeremane.'	4.	Temoso ena e entswe ke Majeremane.
5.	'Papiso e ne e thehilwe hodima tlhokomelo ya lehano, ditlwaello tsa ho ikwetlisa le dijo.'	5.	Ho ne ho fuputswa tlhokomelo ya lehano, dijo le mekgwa wa boikwetliso.
6.	'Boramabelo ba 15 ba ile ba mathiswa lebaleng la dipapadi, mme yaba mathe a bona a a hlahlojwa.'	6.	Mathe a boramabelo a ile a lekolwa ka mora hore ba mathe.
7.	'Mofuputsi wa Sepetlele sa Yunivesithi ya Heidelberg, o re mathe a letswai haholo a ka etsa hore meno a se sireletsehe yaba hoo ho senya meno.'	7.	Mathe a letswai haholo ke ona sesosa sa ho bola ha meno.

(Palo ya mantswe = 70)**Kgutsufatso e lokela ho tshwauwa ka tsela e latelang:**

Mohlalobuwa o lokela ho ngola kgutsufatso ya hae ka sebopeho seo a laetsweng ho e ngola ka sona. Kgutsufatso e hlalositseweng ka sebopeho se seng e tshwauwe.

Bahlalobuwa ba **tlameha** ho bontsha palo ya mantswe **ka nepo**.

Kabo ya matshwao:

- Matshwao a 7 dintlheng tse supileng. (letshwao bakeng sa ntlha)
- Matshwao a 3 tshebedisong ya puo.
- Matshwao ohle: 10

Kabo ya matshwao a tshebediso ya puo ha mohlalobuwa a sebedisitse mantswe a hae:

- Dintlha tse 1–3 tse nepahetseng: kabo e be letshwao le le leng.
- Dintlha tse 4–5 tse nepahetseng: kabo e be matshwao a mabedi.
- Dintlha tse 6–7 tse nepahetseng: kabo e be matshwao a mararo.

Kabo ya matshwao a tshebediso ya puo ha mohlalobuwa a qotsitse dintlha di le jwalo temeng:

- Ha a qotsitse ntlha e le(1–5)a abelwe letshwao le le leng la puo.
- Ha a qotsitse ntlha tse (6–7)a se abelwe matshwao a puo.

Palo ya mantswe:

- Batshwayi ba nnetefatse palo ya mantswe a sebedisitsweng ke bahlahlobuwa.
- Mohlahlobuwa a se hulelwe matshwao ha a sa bontsha palo ya mantswe kapa ha palo ya mantswe e sa nepahala.
- Ha mohlalobuwa a fetile/tlotse palo e lebelletsweng ya mantswe, motshwayi a bale ho fihlella qetellong ya polelo e le nngwe ka mora palo ya mantswe a lebelletsweng, mme a se tshwaye kgutsufatso kaofela.

ELA HLOKO:

Mohlala wa palo ya mantswe:

	Polelo			Palo ya mantswe
SESOTHO	<i>Ke</i>	<i>a</i>	<i>tsamaya</i>	3

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: TSHEBEDISO YA PUO**POTSO YA 3**

- 3.1 Ke ho hohela bareki/susumetsa/qobella. ✓ (1)
- 3.2 - Kase/Tjhisi. ✓
- Dinoko/Ho nokwa ha monatjana.
E le nngwe feela. (1)
- 3.3 Ke ho bontsha mefuta e fapaneng ya diburger eo a e rekisang. ✓✓ (2)
- 3.4 A re thusa ho utlwisisa hore burger ya hae e a latsweha/e monate ka ho fetisisa. E toboketsa/hatella kamoo burger ya hae e leng monate kateng. ✓✓ (2)
- 3.5 C/Burger e kgolo haholo. ✓✓ (2)
- 3.6 E, a ka ba susumetsa haholo ha ba rata dihlahiswa tsa King Burgers/Ba batla ho utlwa phapano ya burger ena le tse ding/E, hobane batho ba rata dintho tsa sebele. ✓✓

KAPA

Tjhe, e ke ke ya ba susumetsa haholo ha ba sa rate dihlahiswa tsa King burgers.

(2)
[10]

POTSO YA 4

- 4.1 - Ngwana o thibela ntatae ho tswa ka koloi ka karatjheng/ngwana o kgalema ntatae. ✓
- Ntate o batlile a tjhaisa ngwana ka koloi.
- Ntate o kganna koloi a tahuwe.
E le nngwe feela. (1)
- 4.2 E emetse bongata ba tahi senong seo/E emetse diperesente tsa tahi e teng senong seo/E emetse jwala bo ka botlolongng. ✓ (1)
- 4.3 - A ka hlahelwa ke kotsi ya koloi. ✓
- A ka iphumana a le tjhankaneng ka lebaka la ho kganna a le tlasa tshusumetso ya tahi. ✓
Tse pedi feela. (2)
- 4.4 Ke maikutlo a pherekano le ho tshoha/ho makala/ho halefa/ho teneha. ✓✓ (2)
- 4.5 Kamano ke hore mokganni wa koloi o kgannwa ke jwala./Ho ya ka khathunu, mofuta wa koloi e kgannwang o supa hore mokganni o tlasa tshusumetso ya jwala. ✓✓ (2)
- 4.6 - Ke thuto ya hore ho kganna tlasa tshusumetso ya jwala ha ho a loka. ✓✓
- Ke thuto ya hore ho mamela dikeletso ho tswa mahlakoreng ohle ho bohlokwa.
- Ke thuto ya hore ho kotsi ho dumella jwala ho o laola.
E le nngwe feela. (2)

(2)
[10]

5.1	5.1.1	Haholo.✓	(1)
	5.1.2	Mosebetsing.✓	(1)
	5.1.3	Temalo.✓	(1)
	5.1.4	Jwetswe.✓	(1)
	5.1.5	Lwanang.✓	(1)
	5.1.6	Ditsebi.✓	(1)
	5.1.7	Sa ✓	(1)
	5.1.8	Bona.✓	(1)
	5.1.9	Se etswang ha mosebeletsi a tlotse molao ona/se etswang ha mosebeletsi a tlola molao ona.✓✓	(2)
	5.1.10	O thutse lebota ka tsebe, mme e a opa.✓✓	(2)
	5.1.11	Baokamedi ba lwantshwa ke basebeletsi ba sebedisitseng dithethefatsi.✓✓	(2)
			[14]
5.2	5.2.1	Tswekere/Monate. ✓	(1)
	5.2.2	Mpolella.✓	(1)
	5.2.3	Ngaka e itse mpa ya ka e tletse manyowa.✓✓	(20)
	5.2.4	Ke hlola ke ntse ke mmona ha ke etetse ha malome/Ke hlola ke mmona ha ke etetse ha malome.✓✓	(2)
			[6]
MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C:			40
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA:			80